



SNG Nova Gorica / Macbeth

Grozljiva sla po oblasti

Prav na dan sv. Lucije, 13. decembra 2018, ki jo predvsem v severnih krajih povezujejo z lučjo, saj je tudi zavetnica slepih, v Angliji pa jo imajo za zaščitnico pisateljev, je bila v veliki dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica premierna uprizoritev z najbolj mračno ostrino prepredene drame *Macbeth* neprekosljivega angleškega dramatika Williama Shakespeara. Na odrskih deskah se je *Macbeth* prvič pojavil l. 1606, a odveč je povedati, da je vsebina drame še kako sodobna v tem našem svetu, ko sta povzpetništvo in nepotešljiva želja po oblasti zelo prisotna v tej naši vse bolj sebično grabežljivi družbi. Prav zato se je režiser Janusz Kica, "natančni gledališki raziskovalec in filozofski dvomljivec, muzikalični matematik in intuitivni mag, vrhunski profesionalc in strastni ljubitelj" (kot je zapisala igralka Saša Pavček v obrazložitvi k nagradi Prešernovega sklada, ki jo je Kica prejel l. 2016) in dober poznavalec Shakespeareovih del (štirikrat je že režiral njegove drame), odločil, da teksta ne bo posodabljal. Novost je bila pa v tem, da je bila tokrat drama prvič uprizorjena v novem prevodu Srečka Fišerja, ki je sicer do zdaj že prevedel *Tita Andronika*, *Hamleta*, *Timona Atenskega* in *Romea in Julijo*. (Prevod je v celoti objavljen v gledališkem listu). Doslej so gledališčniki za uprizoritev *Macbetha* uporabljali Župančičev prevod. V Fišerjevi prestavitvi v slovenski jezik zvenijo Shakespeareovi verzi kleno, čvrsto, sodobno. Zato pa je ostrina vsebine še bolj občutena. Kica je z oporo dramaturginje Martine Mrhar pri svoji interpretaciji te drame o neobvladljivi strasti po oblasti želel predvsem raziskovati protagonistovo notranjost, boj, ki se bije v *Macbethovi* duši, ko počenja to, kar dela, iz neke nezadržne, slepe strasti po oblasti, za katero sam sluti, da ga bo prej ali slej peljala v brezno brez izhoda. Pri tem svojem pohlepu povzpeti se do kraljevega prestola seveda ni prostora za kakšno izpraševanje vesti, ki jo sam skuša potlačiti na dno zavesti. A vendar ga nekaj kljuje: bre me nezaslišanih, grozljivih dejanj je tudi zanj pretežko. Na koncu mora plačati za vse svoje trinoške zločine. V tej izredno zlovešči drami se poleg realnih oseb pojavljajo nadnaravne sile, kot so prikazni, sence ali večče, ki prerokujejo *Macbethu* usodo. Pod vplivom prav teh

prerok se nato zarisuje njegovo življenje. Njegova morilska roka je zmeraj na delu, da doseže zaželjeni cilj, v katerega ga tudi brez vsakršnih moralnih pomislekov priganja njegova kot svetopisemska kača zapeljiva žena, lady *Macbeth*. Temu *Macbethovemu* morilskemu "pohodu", pri katerem se najprej zgodi umor kraja *Duncan*, zapiše konec plemeniti *Macduff*, ki z *Duncanovim* sinom *Malcolmom* premaga *Macbetha* in njegovo vojsko ter ga obglavi. *Macbeth* je med drugim hladnokrvno pomoril vso *Macduffovo* družino, ženo in nedolžne otroke. V novogoriški uprizoritvi to grozljivo vsebinsko temačnost še bolj poudarjajo visoki scenski elementi (scenografinja *Karin Fritz*), črne premične "stene", ki omejujejo in utesnjujejo (še najbolj gledalčevo zavest) sicer popolnoma prazno prizorišče (le nekaj stolov je na njem, ki jih z velikim truščem zmeče *Macbeth* ob tla). Vse je večinoma ovito v temo ali polmrak, ki sta zaveznika ubijalcev. Z vsem tem se skladajo črni kostumi *Bjanke Adžić Ursulov* in glasba *Artura Anecchina*, ki podkrepi dogajalno ozračje in spremlja *Macbethovo* početje. Ritem predstave valovi, zdaj viharno, zdaj upočasnjeno, in to spremljajo tudi gibi, kretnje igralcev. Vse je do potankosti preiščeno, tako da se uprizoritev začrtuje v vsej svoji dovršenosti. V tej splošni črnini še bolj bodejo v oči neizbrisno okrvavljene roke, ob katerih se gledalec zmeraj znova zgrozi. V njem se vzbudijo moralna in etična vprašanja, ki jih današnja družba skuša

čim bolj utišati.

Nedvomno je najnovejša uprizoritev *Macbetha* dosegla učinek, ki so si ga ustvarjalci želeli.

Za to, da je bila drama tako nabita s strastmi, tudi odkrite erotike, ob usodni ženski lady *Macbeth*, imajo levji delež igralci. Mlada Nejc Cijan *Garlatti* in Arna *Hadžialjevič*, ki smo ju v "paru" občudovali že v *Ondini* *Jeana Giradoux* (režiser *Janusz Kica*), sta bila tudi tokrat zelo prepričljiva v vodenju igre. Dosledno sta risala psihološke nianse dramskih likov. *Garlatti* je *Macbethu* začetno plemenitost polagoma brisal in ga ovijal v zmeraj bolj temačne in grozo vzbujajoče psihične odtenke, ki so jih vedno bolj krvavo obrobjali zmeraj novi zločini. A vendar je igralcu pri tem tudi vseskozi uspevalo obdržati gledalca v dvomu, ali je v *Macbethu* še kaj človeka, čeprav se ne zna pokesati svojih dejanj. Zdi se, kot da bi ga zlo povsem zasvojilo in da bi se ne mogel izviti iz tega stanja. Z lady *Macbeth* v interpretaciji *Arne Hadžialjevič* pa bi se lahko kosal le sam zlodej. Zlo je v njej prefinjeno prekrito, tudi z zapeljivimi erotičnimi vabami; vse je v njej zelo hladno preračunljivo.

Poleg njiju so preostale bolj ali manj mrakobne like (ali več likov) izrazito in večče izoblikovali *Gorazd Jakomini* (*Duncan*, *Plemič*, *Stari Siward*), *Žiga Udir* (*Malcolm*, *Plemič*), *Jure Kopušar* (*Macduff*, *Plemič*), *Peter Harl* (*Rosse*, *Plemič*), *Jože Hrovat* (*Seyton*, *Plemič*, *Morilec*), *Miha Nemeč* (*Služabnik*, *Plemič*, *Vratar*, *Starrec*), *Anna Facchini* (*Hekata*), *Patrizia Jurinčič* (*Finžgar*), *Medea Novak*, *Dužanka Ristić* (*veščice*), pa še gostje *Gregor Prah* (*Donalbain*, *Plemič*, *Mali Siward*), *Žan Perko* (*Banquo*) in *Lovro Zafred* (*Lenox*, *Plemič*, *Morilec*).

Iva Koršič



Foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan